

УДК 378.091.12.011.3-051 (495)

Н.О. Постригач

Т.Гаскей, (T. Guskey), Х.Дей (C. Day), М.Наберман, М.Фуллан (M.Fullan), А.Харгрівс та ін.

Зокрема, як підкреслюють Т.Гаскей і В. Хаберман у роботі “Професійний розвиток в освіті: нові парадигми і практики”, у науковому полі уже нагромаджено значну кількість даних щодо відмінностей у професійному розвитку педагогів. Проте досі немає розуміння щодо походження (природи) цих відмінностей. Поки що бракує систематичних зусиль учених, спрямованих на концептуальне підґрунтя професійного розвитку вчителів, зокрема на розкриття зв'язків теоретичних ідей з практикою тощо [2, с.102; 11, с. 2-3].

У провідних документах міжнародних освітніх організацій (Еurydice, Європейської комісії та ін.) зазначається, що професійний розвиток вважається *професійним обов'язком* для учителів у багатьох європейських країнах та регіонах. Однак учителі явно не зобов'язані брати участь у діяльності щодо професійного розвитку у всіх країнах і регіонах. Зокрема, в Іспанії неперервний професійний розвиток учителів є обов'язковим, але чітко пов'язаним з кар'єрним зростанням й підвищенням заробітної платні. Учителі, що записалися на певний обсяг післядипломної підготовки, мають право на отримання бонусу до зарплатні. На Кіпрі, у Греції та Італії неперервний професійний розвиток є певним зобов'язанням для новопризначених вчителів [13, с.2].

У той же час аналіз проведених досліджень з проблем професійного розвитку педагогів свідчить про недостатнє вивчення низки проблем, а саме: аспекту професійного розвитку педагогів у країнах Південної Європи, зокрема Грецької республіки, яка володіє вагомими педагогічними здобутками в галузі неперервної педагогічної освіти відповідно до європейських вимог і стандартів.

Формулювання мети статті: проаналізувати сучасний стан та особливості професійного розвитку грецьких вчителів.

Постановка завдання. З'ясувати можливості використання позитивного грецького досвіду щодо професійного розвитку вчителів у системі вітчизняної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Звіт країни, підготовлений для Греції, вказав на певне занепокоєння з приводу “якості та координації програм індукції учителів та післядипломної освіти. Зокрема, вважається, що велика кількість різних навчальних програм післядипломної освіти ... не була задовільним чином узгоджена”.

Індукція учителя в Греції. Індукція (уведення вчителя на посаду) знаходиться у віданні регіональних центрів післядипломної підготовки (the Regional In-Service Training Centres, РЕК). Вона складається з трьох етапів, загальною тривалістю 100 год., включаючи дидактичні методики, управління освітою та організацію, навчальні практики, методи оцінювання (60 год.), практичне навчання (30 годин), а також оцінювання й планування (10 год.).

У більшості країн вчителі-наставники, часто за співпраці з директором школи та іншими старшими учителями, мають відповідати за забезпечення індукції новопризначеного вчителя. Зокрема, у Греції, де програми індукції учителя є обов'язковими, вчителі-наставники отримують допоміжну зарплатню [6; 7].

Треба зазначити, що сьогодні шкільні системи освіти характеризуються дуже різним рівнем для переходу від початкової педагогічної освіти у підготовці як повноправної

професії, а якість і зміст вступних програм змінюються досить широко. Відтак, обов'язкові програми індукції ще не є стандартними у всіх європейських школах. Лише десять країн мають обов'язкові програми індукції для учителів-початківців, у тому числі Франція, Греція, Італія [13].

Зокрема, у Греції початкова підготовка і неперервний професійний розвиток забезпечуються академічними інституціями та факультетами університетів (the Academic Institutions and University Departments).

На педагогічних факультетах дошкільної освіти (Pedagogical Nursery Departments) курси, які викладаються, пов'язані з педагогічною підготовкою, навчанням навичкам, психологією, дидактикою й пропонуються виключно для майбутніх вчителів дитячих садків і початкової школи.

На факультетах науки і техніки і т.д. (the Departments of Science, Engineering etc.), де навчаються майбутні вчителі середніх шкіл, студентам пропонується курсова підготовка з дидактики, педагогіки й методології, але вони, як правило, варіативні і, отже, не є основними предметами у навчальному плані [12, с.1].

Сьогодні, після працевлаштування грецькі вчителі розпочинають навчання і після двох років роботи на посаді зазвичай отримують статус постійного (післядипломного) вчителя.

Протягом першого року цього випробувального терміну вчитель наслідуює початковий етап індуктивної підготовки, який включає в себе три етапи. Ці фази навчання завершуються за керівництва й відповідальності регіональних центрів педагогічної освіти (Regional Centres for Teacher Education), так званих РЕК, і вони, як правило, містять (серед інших) такі тематичні галузі:

- організаційні та адміністративні аспекти освіти;
- педагогічні проблеми;
- предмет дидактики;
- питання оцінювання;
- проблеми міжкультурної освіти;
- методика викладання в класі (презентація уроків, методи доброї практики з досвідченими учителями) та вирішення проблем у практиці викладання;
- вивчення успішного й невдалого досвіду, педагогічних втручань у класі (презентація проблем, пов'язаних з управлінням освітою, педагогікою, оцінюванням та міжкультурними проблемами) [12, с.1].

Щороку регіональні центри педагогічної освіти (РЕК) також організують ряд програм у різних тематичних галузях, які не є обов'язковими. Ці програми спочатку оцінюються учителями, а потім вони реалізуються у цих регіональних центрах. Число вчителів, які відвідують їх, обмежене. Тривалість кожного курсу - 40 годин. Контекст охоплює низку таких конкретних галузей, як дидактика, психологія, фізика з використанням комп'ютерів, ІКТ тощо [12, с. 1-2].

Що стосується тренерів, то можна зазначити, що здебільшого ті ж самі люди працюють у початковій педагогічній освіті та післядипломній освіті, але це не є загальним правилом.

Студенти у секторі початкової педагогічної освіти відвідують свої навчальні курси окремо від студентів у неперервному професійному розвитку, і вони жодним чином не можуть змішуватися в класах або курсах, оскільки відвідують різні установи. Проте, в цілому існує співпраця між навчальними закладами (the Academic Institutions) та регіона-

льними центрами педагогічної освіти у формі обміну управлінським персоналом, а директорами регіональних центрів, як правило, є викладачі вишів (university professors).

З метою забезпечення *наступності* у підготовці вчителів програми неперервного професійного розвитку, здійснювані для вчителів у перший рік їх роботи на посаді, ураховують зміст початкової педагогічної освіти, тим самим допомагаючи вчителям відобразити їх попереднє знання й проектувати його у своїй класній практиці.

У Греції педагогічна підготовка є національною справою, організованою та скоординованою *централізованим чином* Педагогічним інститутом та Міністерством освіти.

Учителі можуть відвідувати курси неперервного професійного розвитку на добровільній основі, й вони вільні вибирати собі курсову підготовку, яка відповідає їхнім потребам. Однак слід підкреслити, що переважна більшість вчителів беруть участь у програмах, які запроваджуються при РЕК.

Нарешті, згідно з останніми законодавчими актами, було запроваджено автономну організацію підготовки та професійного розвитку вчителів. Вона покликана зосередити увагу на координації, розробленні та реалізації курсів або семінарів для післядипломного навчання та професійного розвитку. Організація буде надавати університетам та іншим відповідним установам завдання для реалізації курсів. З іншого боку, відповідні установи (наприклад, РЕК), які існують сьогодні, будуть продовжувати працювати разом з цією новою організацією [12, с.2].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що концептуальною ідеєю системи інтеграції академічних програм професійного розвитку у неперервній педагогічній освіті Греції є категорія цілісного розвитку людини як суб'єкта діяльності та спілкування упродовж всієї життєдіяльності, початкової професійної підготовки та ефективної професійної діяльності грецьких учителів тощо.

Висновки. Таким чином, у системі неперервної педагогічної освіти Грецької республіки використовується системний підхід до організації професійного розвитку вчителів загальноосвітніх шкіл на основі перебудови суті та оптимізації методів, форм й моделей навчання завдяки інтеграції елементів практичної діяльності у навчальні програми професійного розвитку та формування неперервної педагогічної освіти як органічно цілісної, оптимальної та динамічної системи.

Проведене дослідження дозволило визначити основні аспекти та особливості професійного розвитку вчителя у Греції. Шляхи кар'єри вчителів складаються з різних етапів, де просування від одного етапу до іншого пов'язано з професійним розвитком. У навчальній програмі вчителів присутній *європейський вимір*, що свідчить про переваги проектної роботи на європейському рівні. Обізнаність й навички грецького вчителя у сфері ІКТ є основною умовою його успішного професійного розвитку.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у використанні отриманих позитивних результатів у теорії і практиці вітчизняної неперервної педагогічної освіти.

Список літератури: 1. *Мукан Н. В.* Неперервна педагогічна освіта вчителів загальноосвітніх шкіл: професійне становлення та розвиток (на матеріалах Великої Британії, Канади, США) [Текст] : монографія / Н. В. Мукан ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Л. : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2010. – 284 с. 2. *Пуховська Л.* Теоретичні засади професійного розвитку вчителів: рух до концептуальної картини //Л.Пуховська // Порівняльна професійна педагогіка: наук. журнал / голов.ред. Н. М. Бідюк. – К.; Хмельницький: ХНУ, 2011. – Вип.1. – С.97-106. 3. *Сисоева С.О., Соколова І.В.* Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового до-

слідження / С.О. Сисоєва, І.В. Соколова. – К.: ВД „ЕКМО”, 2010. – 362 с. 4. Сорочан Т. М. Наступність професійного розвитку вчителів у системі університетської та післядипломної освіти [Електронний ресурс] / Т.М. Сорочан. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2011_20_2/38.pdf 5. Day S. Developing Teacher: The Challenge of Lifelong Learning / S.Day. – London: Falmer Press, 1999. – 239 p. 6. European Commission: Key Data on Education in Europe [Electronic resource]. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. – 280 p. – Access mode: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/105EN.pdf 7. Eurydice: Levels of Autonomy and Responsibilities of Teachers in Europe [Electronic resource]. - Brussels: Eurydice, 2008. – 90 p. - Access mode: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/094EN.pdf 8. Fullan M. The New Meaning of Educational Change / M.Fullan. – Fourth Edition. - New York, Teacher College, Columbia University, 2007. – 338 p. 9. Glatthorn A. Teacher development: international Encyclopedia of Teaching and Teacher Education /A.Glatthorn; ed. By L.Anderson. – London: Pergamon Press. – 1995. – 198 p. 10. Hargreaves A. Development and desire: a post-modern perspective: professional Development in Education: New Paradigms and Practices / A. Hargreaves; eds. by T. Guskey and M. Huberman. – New York: Teachers Colleges press, 1995. – 452 p. 11. Professional Development in Education: New paradigms and Practices / eds. by T.R. Guskey, M. Huberman. – New York: Teachers College Press, 1995. – 270 p. - P. 2-3. 12. Psycharis S. Initial teacher education and continuous professional education in Greece [Electronic resource] / S. Psycharis. – Access mode: http://entep.unibuc.eu/feldkirch/reports/NAT_REP_GREECE.pdf 13. Teachers professional development in Europe: results from earlier studies [Electronic resource]. – 13 p. – Access mode: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/talis/chapter3_en.pdf

Bibliography (transliterated): 1. Mukan N. V. Neperervna pedagogichna osvita vchiteliv zagal'noosvitnih shkil: profesijne stanovlennja ta rozvitok (na materialah Velikoї Britaniї, Kanadi, SShA) [Tekst] : monografija / N. V. Mukan ; M-vo osviti i nauki Ukraїni, Kiїv. nac. un-t im. T. Shevchenka. – L. : Vid-vo Nac. un-tu "L'viv. politehnika", 2010. – 284 s. 2. Puhovs'ka L. Teoretichni zasadi profesijnogo rozvitku vchiteliv: ruh do konceptual'noї karti /L.Puhovs'ka // Porivnjal'na profesijna pedagogika: nauk. zhurnal / golov.red. N. M. Bidjuk. – K.; Hmel'nic'kij: HNU, 2011. – Vip.1. – S.97-106. 3. Sisoeva S.O., Sokolova I.V. Problemi neperervnoї profesijnoї osviti: tezaurus naukovogo doslidzhennja / S.O. Sisoeva, I.V. Sokolova. – K.: VD „ЕКМО”, 2010. – 362 с. 4. Sorochan T. M. Nastupnist' profesijnogo rozvitku vchiteliv u sistemі universitets'koї ta pisljadiplomnoї osviti [Elektronnij resurs] / T.M. Sorochan. – Rezhim dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2011_20_2/38.pdf 5. Day S. Developing Teacher: The Challenge of Lifelong Learning / S.Day. – London: Falmer Press, 1999. – 239 p. 6. European Commission: Key Data on Education in Europe [Electronic resource]. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. – 280 p. – Access mode: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/105EN.pdf 7. Eurydice: Levels of Autonomy and Responsibilities of Teachers in Europe [Electronic resource]. - Brussels: Eurydice, 2008. – 90 p. - Access mode: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/094EN.pdf 8. Fullan M. The New Meaning of Educational Change / M.Fullan. – Fourth Edition. - New York, Teacher College, Columbia University, 2007. – 338 p. 9. Glatthorn A. Teacher development: international Encyclopedia of Teaching and Teacher Education /A.Glatthorn; ed. By

L.Anderson. – London: Pergamon Press. – 1995. – 198 p. 10. Hargreaves A. Development and desire: a post-modern perspective: professional Development in Education: New Paradigms and Practices / A. Hargreaves; eds. by T. Guskey and M. Huberman. – New York: Teachers Colleges press, 1995. – 452 p. 11. Professional Development in Education: New paradigms and Practices / eds. by T.R. Guskey, M. Huberman. – New York: Teachers College Press, 1995. – 270 p. - P. 2-3. 12. Psycharis S. Initial teacher education and continuous professional education in Greece [Electronic resource] / S. Psycharis. – Access mode: http://entep.unibuc.eu/feldkirch/reports/NAT_REP_GREECE.pdf 13. Teachers professional development in Europe: results from earlier studies [Electronic resource]. – 13 p. – Access mode: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/talis/chapter3_en.pdf.

УДК 378.091.12.011.3-051 (495)

Н.О. Постригач

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ УЧИТЕЛЕЙ ГРЕЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ

В статье отмечено, что в целом качество греческого учителя оказывает значительное влияние на успеваемость студентов, но попытки приписать это общее воздействие только особенным характеристикам учителя могут иметь лишь частичный успех. Этот аспект может рассматриваться как такой, что будет иметь значение для двух типов учительской политики: с одной стороны, найма, набора и отбора, с другой - профессионального развития.

Ключевые слова: профессиональное развитие учителей, профессиональное становление учителей, индукция учителя, региональные центры педагогического образования, непрерывное педагогическое образование Греции.

UDC 378.091.12.011.3-051 (495)

N. Postrygach

PROFESSIONAL TEACHER'S DEVELOPMENT IN HELLENIC REPUBLIC: PRESENT STATE AND PROBLEMS

In article it was noted that overall Greek teacher quality has an important impact on student achievement but that attempts to attribute this overall impact to specific teacher characteristics have only partly been successful. This can be seen as having implications for two types of teacher policies: hiring, recruitment and selection on the one hand, and professional development on the other.

Keywords: professional development of teachers, professional formation of teachers, teacher induction, regional centers of teacher education, continuing teacher education in Greece.

Стаття надійшла до редакційної колегії 6.07.2012

